

METSOBLADET

Nyhetsbrev för programmet för biodiversiteten i södra Finlands skogar (METSO)
Utgivare: Jord- och skogsbruksministeriet samt miljöministeriet

Nr 5/2007

16. 11. 2007

METSO II BÖRJAR TA FORM - SEMINARIET GAV ARBETSGRUPPEN FEEDBACK

Arbetsgruppen som bereder en fortsättning på programmet för biodiversitet i södra Finlands skogar (METSO) framförde sina synpunkter på METSO II (2008-2016) på det seminarium för intressegrupper som hölls 7.11.2007. Enligt arbetsgruppens utkast skulle biodiversiteten i södra Finlands skogar under de följande tio åren i huvudsak tryggas med samma metoder som testades inom ramen för det nuvarande METSOS försöksprojekt. Åtgärderna fokuserar på såväl en förbättring av nätverket av skyddsområden som en ökning av ekonomiskogarnas mångfald.

Skyddsmetoder som bygger på skogsägarnas fria vilja och som konstaterats vara fungerande har enligt arbetsgruppen kommit för att stanna.

Alla metoder från samma lucka

Arbetsgruppen anser att skyddsmetoderna som bygger på frivillighet kunde slås samman till en helhet, "handel med naturvärden", som fungerar på basis av utbud och efterfrågan enligt regionala ekologiska behov. Handeln med naturvärden skulle genomföras som ett samarbete mellan miljömyndigheterna och skogsbrukets myndigheter samt skogsvårdsföreningarna. Metoderna skulle finansieras enligt principerna i lagen om finansiering av skogsbruket och naturvårdslagen. Privata naturskyddsområden, tidsbundna skyddsavtal och frivilliga markköp som finansieras med stöd av naturvårdslagen siktar mot varaktigt skydd av objekt eller skydd av bestående karaktär. Miljövärdesavtal som finansieras med stöd av lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (miljöstöd och handel med naturvärden) och projekt för vård av skogsnaturen har å sin sida som mål att i första hand skydda föränderliga eller krävande naturvärden eller naturvärden som ska bevaras parallellt med skogsvårdsåtgärderna.

Mer omfattande urvalskriterier

Man har planerat att objekt som ska skyddas varaktigt eller på viss tid väljs ut på basis av naturvårdsbiologiska kriterier som är mer täckande än förut. Som nya livsmiljöer föreslås bland annat småvatten och tallmossar, förekomster av hotade arter samt objekt vars naturvärden först är på väg att utvecklas eller

ANTTI KOTISAARI

Arbetsgruppen för beredning av METSO fick mängder av konstruktiv feedback av den uppmärksamma och aktiva publiken.

som måste stärkas aktivt. I ekonomiskogarna vill man gynna kopplingen mellan objekt, till exempel genom stöd för naturvårdsmässiga hyggesbränningar eller rekommendationer om att lämna fler sparträd i synnerhet i samband med avbränningar.

Med kriteriernas hjälp kunde handeln med naturvärden också fokusera på prioriterade områden som är viktiga för den skogliga mångfalden.

Nya möjligheter för naturvård i privata ekonomiskogar

Rekommendationerna om naturvård i ekonomiskogar förnyades senaste år och redan i sin nuvarande form stämmer de bra överens med målen för METSO. Med tanke på METSO II har man fört fram nya ekologiskt

effektiva åtgärder för naturvärden i ekonomiskogar varvid skogsägarna skulle ersättas för de tilläggs-kostnader som åtgärderna orsakar.

I ekonomiskogar är målet att trygga och förbättra naturvärdena i livsmiljöer som är viktiga för mångfal-den, såsom miljöerna kring småvatten, lundar och skogskärr, samt att öka antalet strukturella drag som är betydelsefulla för mångfalden. Vård av naturen på värdefulla naturtyper, till exempel karga moar, förs fram som ett nytt objekt.

De befintliga skyddsområdena ska göras effektivare

I statens skogar vill man få det nuvarande nätverket av skyddsområden att bli mer fungerande, effektivt och representativt. Så skulle ske exempelvis genom att fortsätta med åtgärderna för restaurering och vård av naturen på skyddsområdena och justera områdesgränserna utifrån ekologiska kriterier. Kuns-kapsunderlaget behöver förbättras bland annat genom insamling av uppgifter om arter på naturs-kyddsområdena. Det är också aktuellt att förbättra nätverket av skyddsområden.

I Forststyrelsens ekonomiskogar läggs tonvikten på att aktivt producera och värna om mångfaldsvärden samt att bredda mångfalden av livsmiljöer som ska skyddas. Många projekt kunde kopplas samman med forskning som ger information om åtgärdernas kostnader och nyttor.

UTVÄRDERINGEN AV HOTET MOT NATURTYPERNA BLIR KLAR

Utvärderingen av de finländska naturtypernas hotbild är på väg att bli klar. Det egentliga utvärderingsarbe-tet slutförs under år 2007 och resultaten offentliggörs i början av nästa år när utvärderingsrapporterna har sammanställts och skrivarbetet är gjort. Hotet mot Finlands naturtyper undersöks nu för första gången. Motsvarande utvärderingar har gjorts i några euro-peiska länder. Hos oss startades undersökningen av hotet mot naturtyperna med en förhandsutredning våren 2003 och den egentliga utvärderingen påbör-jades 2005.

Skogliga och sumpiga naturtyper har rönt stor upp-märksamhet och de iakttagelser som projektet gett upphov till har varit eftertraktade redan på förhand bl.a. för beredningen av METSO II.

Utvärderingarna bygger på många olika material. Det finns stora skillnader mellan de olika grupperna av naturtyper när det gäller att få tag på bakgrundsma-terial. I fråga om skogar och myrar finns det dock gott om användbart stoff. Mest omfattande är materialet från de rikstäckande skogsinventeringarna (VMI1, 3,

Åtgärderna utvecklas vidare

Under tiden för genomförandet är det meningen att åtgärderna ska utvecklas utgående från forskning och uppföljning. En bra kunskapsgrund är nödvändig ock-så när man förbereder sig på klimafförändringens och de bromsande åtgärdernas följder för mångfalden.

Det framförs också förslag som, om de blir verklighet, förbättrar rådgivningen till skogsägare om skogsna-turens mångfald och metoderna för att trygga den, utbildningen av yrkesfolk och kommunikationen i allmänhet.

METSO II och KMO sida vid sida

Det handlingsprogram för biodiversiteten i södra Finlands skogar som nu görs upp har som mål att hejda de skogliga naturtypernas och skogsarternas tillbakagång och befästa mångfaldens gynnsamma utveckling fram till år 2016. METSO II och Nationella Skogsprogrammet 2015 (KMO) har beretts sida vid sida och de kompletterar varandra. METSO tryggar mång-falden såväl i ekonomiskogar som på skyddsområden medan KMO betonar vattenskyddet inom skogsbru-ket. Avsikten är att KMO 2015 och METSO II överläts samtidigt till statsrådet för behandling.

Antalet en indikator, mångfalden är målet

I diskussionen betonade Pentti **Lähteenoja** vid jord- och skogsbruksministeriet att skogssektorns konkurrens-
(fortsätter på baksidan)

5 och 9) där man har utfört nya beräkningar med tanke på projektet. Andra är materialet från Forststy-relsens kartläggningar av naturtyper, sammandragen av skogscentralernas skogsplaneringsmaterial, de sammanfattade resultaten från de s.k. METE-kartlägg-ningarna (särskilt viktiga livsmiljöer i skogarna) samt databasen Natura 2000. Förutom färdiga material har man skaffat fram uppgifter med hjälp av analyser av geografisk information, separata informationskällor och expertbedömningar.

Utvärderingsprojektet har varit omfattande. I projektet har deltagit ca 90 forskare som företräder ett brett fält av experter på olika grupper av naturtyper. Här finns anställda vid ett flertal forsknings- och sakkunniginrätt-ningar liksom andra experter på naturtyper. Arbetet samordnas av Finlands miljöcentral.

Projektet resulterar i såväl bedömningar av hotbilden som naturtypsklasser och beskrivningar av dem samt allmänt hållna utbredningskartor. Beskrivningarna av naturtyper avses bli undervisningsmaterial inom utbildningen i skogsbruk och naturvetenskap.

TIMO SOININEN

Ultrabasiska naturtyper har extrema närings- och tillväxtförhållanden till följd av bergarten serpentinit (den svarta stenen i bildens mitt).

RESULTATEN AV PUTTE PRESENTERAS I JANUARI 2008

Resultaten från forskningsprogrammet för bristfälligt kända och hotade skogsarter (PUTTE) sammanställs som bäst och programmets avslutande seminarium ordnas 15-16.1. 2008 vid Finlands miljöcentral. Man har påträffat fler än 1400 arter som är nya för Finland och av dem har 182 beskrivits som nya för vetenskapen. De nya arterna är inte nykomlingar hos oss, utan de har troligen levt mycket länge i våra skogar men först nu blivit upptäckta.

PUTTE har som mål att stärka kunskapsunderlaget för analys av hotbilderna. Informationen har samlats in i tätt samarbete med arbetsgrupperna för utvärdering av hotbilderna. I Finlands s.k. "rödlista" år 2010, som innefattar bl.a. landets hotade och sällsynta arter, får man tack vare programmet med helt nya grupper av organismer såsom svampmyggor, tripsar, knott och stultflugor. Efter att uppgifter om levnadssätt och utbredning har samlats in kan man undersöka ett avsevärt antal nya arter av t.ex. spindlar och lamellsvampar. Många arter som tidigare varit bristfälligt kända har nu kunnat konstateras vara livskraftiga och å andra sidan har man preciserat orsakerna till att många arter klassificerats som hotade.

Ett av programmets mål är att ge ut finskspråkig litteratur om bestämning av nya arter. Litteraturen sporrar

amatörer att ge akt på och samla in uppgifter om nya grupper av organismer. Hittills har följande verk utkommit: Käävät – puiden sienet (Niemelä 2005), Pohjoisen Euroopan yökkösten toukat vol. 1 (Ahola & Silvonon 2005), Suomen sieniopas (Salo ym. 2006) och Suomen kukkakärpäset ja lähialueiden lajeja (Haarto & Kerppola 2007). Som bäst arbetar man med artbestämningssböcker om stinkflyn, bladlöss, skalbaggar, flugbaggar och praktbaggar, säckmalar, makrolavar samt de två senare delarna i bokserien om flylarver.

På det avslutande seminariet i januari kommer flera intressanta artgrupper att presenteras. PUTTE-programmet bedöms av internationella forskare. Då ges också ett sammandrag av programmets resultat varefter man diskuterar vad resultaten betyder för artforskningen samt för skogs- och naturskyddet.

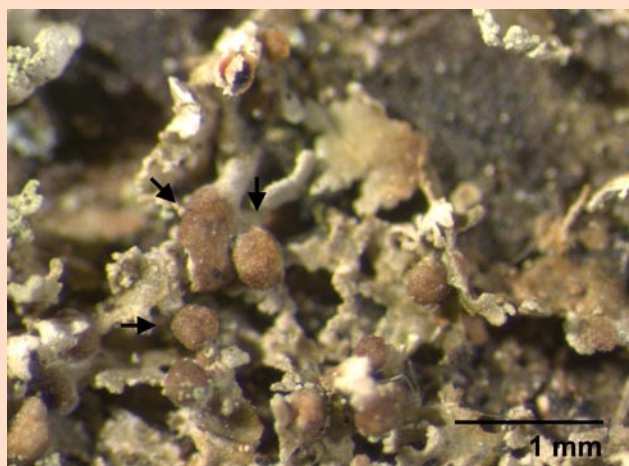
PUTTE som genomfördes åren 2003-2007 är med sin finansiering om 1-1,6 milj. euro per år den hittills mest omfattande satsningen på artforskning i Finland. Programmet har aktiverat forskare och amatörer till ett framgångsrikt samarbete för att klarlägga Finlands arter, arternas levnadsvanor och miljökrav samt utbredning och antal. Webbssidorna om PUTTE: <http://www.ymparisto.fi/ym/putte>

Tremella cladoniae, det nyaste tillskottet till Finlands arter — så upptäcktes den!

I juli i år samlade METSO-kordinator Kimmo Syrjänen och lavforskare Heini Hyvärinen in mjölig trattlav från stammen av ett murket träd i en lund med ädelträd i Vaisakko i Halikko. Medan de samlade märkte de att det växte under en halv millimeter stora bruna fruktkroppar av en annan svamp bland laven.

Emilia Pippola som forskar i Tremella spp. (gelésvampar) inom ramen för forskningsprogrammet PUTTE artbestämde svampen till Tremella cladoniae som inte tidigare har påträffats i Finland. Det finska namnet föreslås bli "torvenhytykkä". (Kom med förslag på ett passande svenskt namn! red. anm.) Arten förekommer ställvis i Europa t.ex. i Sverige och Danmark. De små Tremella-arterna vet man dock mycket litet om. De kända förekomsterna är fläckvisa, vilket troligen beror på otillräcklig information.

I Finland känner man till 16 arter av Tremella som parasiterar på svampar eller växer på murkna träd. Av dem har sju påträffats under tiden för PUTTE-projektet. I den

Fruktkroppar av Tremella cladoniae (vid pilama). Observera skalan.

senaste utvärderingen av hotbilder ingick bara fyra Tremella-arter. Tack vare de ökade kunskaperna kan nu hotet mot cirka 10 arter granskas. Alla välkända Tremella-arter är livskraftiga.

Forts. från sidan 2)

kraft har sin grund i ymniga, livskraftiga och mångsidiga skogar. Bernt **Nordman** vid Natur och Miljö sade att sociala och ekonomiska kriterier bör utarbetas separat och att skyddsbesluten borde fattas enbart på basis av ekologiska kriterier.

Risto **Mustonen** från Luontoliitto ville ha mer statliga marker skyddade och efterlyste den undersökning av behovet av ett lagstadgat naturskyddsprogram som är inskriven i det nuvarande METSO. Miljöministeriets kanslichef Sirkka **Hautojärvi** replikerade att svaret på skyddsprogrammet kommer i METSO II. - Statens skogar administreras förstås på ett annat sätt, men det är pengar det också, sade Hautojärvi. - Riksdagen bestämmer, i motsats till vad gäller privatägda skogar, slog hon fast. Överinspektör Matti **Heikurainen** vid jord- och skogsbruksministeriet framförde motiveringar

till varför statens skogar ska behandlas på samma sätt som andra skogsägargrupper skogar.

I sitt anförande sade Sirkka Hautojärvi att skogsskyddet och skogsbruket inte har motstridiga mål. - Också inom skyddet är produktivitetstänkandet av nöden eftersom resurserna är begränsade. Metoderna måste också vara flexibla eftersom situationerna växlar.

Hautojärvi är främmande för procentuella mål när det gäller antalet skyddsområden och anser inte heller att de är effektiva: "Antalet är snarare en indikator än ett mål. Det är mångfalden som är målet."

Ytterligare upplysningar om METSO:

Miljöråd Mikko Kuusinen, miljöministeriet, tfn 020 490 7113 eller 050 345 0582 mikko.kuusinen@ymparisto.fi

Överinspektör Marjukka Mähönen, jord- och skogsbruksministeriet, tfn(09) 160 54626, marjukka.mahonen@mmm.fi

METSOs websidorna: www.mmm.fi/metso eller www.ymparisto.fi/metso